

Pla de foment de la lectura (PFL)

A. Definició.....	1
B. Índex orientatiu del PFL.....	2
C. Atribució de responsabilitats.....	3
D. Llista de verificació.....	3
E. Pautes per a l'elaboració del Pla de foment de la lectura.....	4

A. Definició

El **Pla de foment de la lectura** és un document programàtic en el qual es concreten els objectius, les estratègies, activitats i recursos que es desenvolupen en el centre educatiu per incrementar les competències lectores de l'alumnat.

Els seus principals objectius són:

- Desenvolupar la competència lectora i l'expressió escrita dels estudiants.
- Fomentar l'hàbit lector com una activitat plaent i enriquidora.
- Millorar la comprensió lectora a totes les àrees i matèries del currículum.
- Promoure l'ús de la biblioteca escolar com a centre de recursos per a l'aprenentatge.

Al Pla de foment de la lectura (PFL) es recull el compromís del centre per treballar la comprensió i la producció de diversos tipus de text en diferents suports i mitjans, l'animació a la lectura i la cerca i selecció d'informació a través de la biblioteca escolar, la biblioteca pública i les tecnologies de la informació i la comunicació.

El PFL dels centres que imparteixen les etapes d'educació infantil, educació primària i educació secundària permet planificar i sistematitzar l'ensenyament de la lectura i el seu foment des de totes les àrees amb la participació de la comunitat educativa i de les entitats presents a l'entorn escolar.

Els aspectes normatius i pedagògics vinculats a l'elaboració del PFL es concreten en:

- La competència en comunicació lingüística com una de les vuit competències clau que l'alumnat ha d'haver adquirit en finalitzar l'ensenyament bàsic¹.
- La necessitat de dedicar un temps diari a la lectura, així com treballar la comprensió lectora i l'expressió oral i escrita a totes les àrees del currículum².

¹ Annex I: Perfil de sortida de l'alumnat, del Reial decret 157/2022, d'1 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'educació primària i del Reial decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'educació secundària obligatòria.

² Article 19.3 de la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, d'educació; articles 6.3 i 6.8 del Reial Decret 157/2022; article 6.3 del Reial Decret 217/2022 i article 6.2 del Reial decret 243/2022, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims del batxillerat.

- La presència necessària del Pla de foment de la lectura al Projecte educatiu de centre³.
- L'atenció prioritària per part de les administracions educatives en el foment de la lectura, de l'alfabetització en diversos mitjans, tecnologies i llenguatges i l'existència d'una biblioteca escolar que contribueixi a la creació i al desenvolupament del Pla de foment de la lectura⁴.
- El compromís de les administracions educatives en la promoció de plans de foment de la lectura⁵.

Comptem, doncs, amb un marc legislatiu i pedagògic molt sòlid que considera fonamental el desenvolupament de la competència comunicativa de l'alumnat a partir de la destresa bàsica de la lectura. L'elaboració del Pla de foment de la lectura del centre garanteix vehicular totes les accions proposades des de les diferents àrees, des de l'entorn i des de les diferents institucions educatives per a la consecució d'aquesta finalitat.

B. Índex orientatiu del PFL

El nostre Pla de foment de la lectura s'estructura de la manera següent:

1. Marc legal.
2. Avaluació inicial.
3. Objectius del PFL.
4. Eix: Aprendre a llegir.
 - a. Objectius específics de l'eix.
 - b. Seqüència dels aprenentatges per a aprendre a llegir.
 - c. Actuacions, amb responsables i temporalització.
 - d. Mesures d'accessibilitat per a tot l'alumnat.
 - e. Criteris i instruments per avaluar aquest eix.
5. Eix: Llegir per aprendre.
 - a. Objectius específics de l'eix.
 - b. Seqüència dels aprenentatges per a aprendre a través de la lectura.
 - c. Actuacions, amb responsables i temporalització.
 - d. Mesures d'accessibilitat per a tot l'alumnat.
 - e. Criteris i instruments per avaluar aquest eix.
6. Eix: Llegir per plaer.
 - a. Objectius específics de l'eix.
 - b. Seqüència dels aprenentatges de la lectura per gust (la lectura digital, la lectura crítica,...).
 - c. Actuacions, amb responsables i temporalització.
 - d. Mesures d'accessibilitat per a tot l'alumnat.

³ Article 121.2 de la Llei orgànica 3/2020 i article 10.8.I del Decret 4/23, de 13 de febrer, pel qual s'aprova el Reglament orgànic de les escoles infantils públiques, els col·legis d'educació primària, els col·legis d'educació infantil i primària, els col·legis d'educació infantil i primària integrats amb ensenyaments elementals de música, els col·legis d'educació infantil i primària integrats amb educació secundària i els instituts d'educació secundària de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

⁴ Articles 2.2, 19.3 i 113 de la Llei orgànica 3/2020 i article 6.8. del Reial decret 157/2022.

⁵ Article 19.3 de la Llei orgànica 3/2020 i article 6.8 del Reial decret 127/2022.

- e. Criteris i instruments per avaluar aquest eix.
7. Recursos.
- 6.1. La biblioteca escolar.
 - 6.2. La formació del professorat.
 - 6.3. La implicació de les famílies en la implementació del PFL.
 - 6.4. La col·laboració de l'entorn.
8. Difusió i avaluació del PFL

C. Atribució de responsabilitats

A la taula següent s'especifica a quins càrrecs o òrgans correspon l'elaboració del PFL i la seva aprovació, revisió i avaluació.

	Centres públics	Centres privats concertats
Elaboració	Equip directiu (amb les aportacions del claustre i d'altres representants de la comunitat educativa) o les persones en qui delegui.	Titularitat del centre o persona o persones en qui delegui.
Aprovació	Ha de ser aprovat per majoria qualificada del consell escolar del centre i del claustre de professorat pel que fa als aspectes pedagògics.	Titularitat del centre.
Avaluació	Claustre de professorat (aspectes pedagògics) i consell escolar.	<ul style="list-style-type: none"> - Titularitat del centre o persona o persones en qui delegui. - Correspon al consell escolar: Informar i avaluar la programació general de centre (i, per tant, les referències al PFL que contengui). - Correspon a la direcció: Dirigir i coordinar les activitats educatives del centre, d'acord amb les disposicions vigents, sense perjudici de les funcions de consell escolar.
Revisió	L'Equip directiu o les persones en qui delegui. Mínim cada 4 anys. Es recomana un seguiment i una avaluació anuals del PFL, sobretot quan hagin canviat circumstàncies rellevants del centre (incorporació de nous col·lectius d'alumnat, introducció de noves metodologies d'ensenyament...).	Titularitat del centre o persona o persones en qui delegui.

D. Llista de verificació

1. El PFL implica tot el professorat del centre i es desenvolupa a totes les àrees/matèries/àmbits.	SÍ	NO
2. Ha estat elaborat per l'equip directiu.	SÍ	NO
3. En la seva elaboració s'ha tingut en compte el context social, econòmic, natural i cultural de l'alumnat del centre.	SÍ	NO
4. El PFL inclou objectius per a cada eix: a. Aprendre a llegir b. Llegir per aprendre c. Llegir per plaer	SÍ	NO
5. S'han seqüenciat els aprenentatges per a la millora de la competència lectora per a cada eix.	SÍ	NO
6. S'han dissenyat actuacions per al desenvolupament de la competència lectora i escriptora i s'han definit responsables i temporalització.	SÍ	NO
7. El PFL inclou lectures, estratègies i principis metodològics que afavoreixen el foment de la lectura a les programacions didàctiques	SÍ	NO
8. El PFL inclou instruments o escales per avaluar la comprensió lectora.	SÍ	NO
9. S'estableixen mecanismes per a l'ús de la biblioteca escolar com a espai per al desenvolupament de la competència lectora de tot l'alumnat.	SÍ	NO
10. El PFL implica els pares/tutors en la col·laboració per al desenvolupament progressiu de la destresa lectora.	SÍ	NO
11. S'hi estableixen vies per al seguiment i l'avaluació del PFL.	SÍ	NO
12. Ha estat aprovat i avaluat pel consell escolar o pel titular del centre (centres privats).	SÍ	NO
13. El claustre ha aprovat i avaluat els aspectes pedagògics.	SÍ	NO
14. Se n'ha fet la revisió (com a mínim cada quatre anys) amb la participació de tota la comunitat educativa.	SÍ	NO
15. Està disponible al GESTIB.	SÍ	NO
16. Està disponible a la pàgina web del centre.	SÍ	NO

E. Pautes per a l'elaboració del Pla de foment de la lectura

- Marc legal.
- Guió per a l'avaluació inicial.
- Seqüència dels aprenentatges.
- Recursos.

MARC LEGAL

Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación.

Artículo 113. Bibliotecas escolares.

1. Los centros de enseñanza dispondrán de una biblioteca escolar.
3. Las bibliotecas escolares contribuirán a fomentar la lectura y a que el alumno acceda a la información y otros recursos para el aprendizaje de las demás áreas y materias y pueda formarse en el uso crítico de los mismos. [...]
4. La organización de las bibliotecas escolares deberá permitir que funcionen como un espacio abierto a la comunidad educativa de los centros respectivos.
5. Los centros podrán llegar a acuerdos con los municipios respectivos, para el uso de bibliotecas municipales con las finalidades previstas en este artículo.

Artículo 121. Proyecto educativo.

2. [...] El proyecto recogerá, al menos, la forma de atención a la diversidad del alumnado, medidas relativas a la acción tutorial, los planes de convivencia y de lectura [...]
- 2 bis. Los centros adoptarán las medidas necesarias para compensar las carencias que pudieran existir en la competencia en comunicación lingüística, en lengua castellana y en su caso en las lenguas cooficiales, tomando como referencia el análisis realizado previamente e incluyendo dicho análisis y tales medidas en su proyecto educativo.

Artículo 14. Ordenación y principios pedagógicos de la Educación Infantil.

5. Las Administraciones educativas fomentarán el desarrollo de todos los lenguajes y modos de percepción específicos de estas edades para desarrollar el conjunto de sus potencialidades [...]. Con esta finalidad, y sin que resulte exigible para afrontar la educación primaria, podrán favorecer una primera aproximación a la lectura y a la escritura [...].

Artículo 16. Principios generales de la Educación Primaria.

2. La finalidad de la Educación Primaria es facilitar a los alumnos y alumnas los aprendizajes de la expresión y comprensión oral, la lectura, la escritura, el cálculo, la adquisición de nociones básicas de la cultura, y el hábito de convivencia así como los de estudio y trabajo, el sentido artístico, la creatividad y la afectividad, con el fin de garantizar una formación integral que contribuya al pleno desarrollo de la personalidad de los alumnos y alumnas y de prepararlos para cursar con aprovechamiento la Educación Secundaria Obligatoria.

Artículo 17. Objetivos de la educación primaria.

- e) Conocer y utilizar de manera apropiada la lengua castellana y, si la hubiere, la lengua cooficial de la Comunidad Autónoma y desarrollar hábitos de lectura.

Artículo 19. Principios pedagógicos.

3. A fin de fomentar el hábito y el dominio de la lectura todos los centros educativos dedicarán un tiempo diario a la misma, en los términos recogidos en su proyecto educativo. [...].

Artículo 23. Objetivos de la Educación secundaria obligatoria.

h) Comprender y expresar con corrección, oralmente y por escrito, en la lengua castellana y, si la hubiere, en la lengua cooficial de la Comunidad Autónoma, textos y mensajes complejos, e iniciarse en el conocimiento, la lectura y el estudio de la literatura.

Artículo 26. Principios pedagógicos de la Educación secundaria obligatoria.

2. A fin de promover el hábito de la lectura, se dedicará un tiempo a la misma en la práctica docente de todas las materias.

Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears

Article 6. Objectius i principis de l'educació infantil

2. L'educació infantil ha de contribuir a desenvolupar en els infants les capacitats que els permetin:

h) Iniciar-se en les habilitats lògiques i matemàtiques, en la lectura i l'escriptura, en el moviment, el gest i el ritme, així com en els llenguatges visuals, plàstics i musicals.

Article 12. Objectius i característiques de l'educació primària

1. L'educació primària té com a finalitat proporcionar a tots els alumnes una formació integral que contribueixi al ple desenvolupament de la seva personalitat i que, d'acord amb les competències fixades en el currículum, els permeti:

b) Adquirir i desenvolupar les habilitats i les competències relatives a l'expressió i la comprensió orals, l'expressió escrita i la comprensió lectora en les llengües oficials i en una llengua estrangera en el nivell que correspongui.

Article 14. Objectius i característiques de l'educació secundària obligatòria

1. L'educació secundària obligatòria s'ha d'orientar a l'adquisició de les competències establertes per a l'etapa i té com a finalitat proporcionar a tots els alumnes una educació que els permeti:

f) Desenvolupar les habilitats i les competències culturals, personals i socials relatives a l'expressió i la comprensió orals, l'expressió escrita i la comprensió lectora en les llengües oficials en el nivell necessari per garantir al final del període d'escolaritat obligatòria l'ús normal i correcte d'ambdues llengües i, almenys, d'una llengua estrangera en el nivell mitjà, incorporant, si escau, sistemes de disseny universal d'aprenentatge o mesures inclusives de qualsevol tipus que permetin l'eliminació de barreres a la vegada que es generin suports per a tot l'alumnat, fent especial atenció al de capacitats diverses.

Decret 4/2023 de 13 de febrer, pel qual s'aprova el Reglament orgànic de les escoles infantils públiques, els col·legis d'educació primària, els col·legis d'educació infantil i primària, els col·legis d'educació infantil i primària integrats amb ensenyaments elementals de música, els col·legis d'educació infantil i primària integrats amb educació secundària i els instituts d'educació secundària de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

Article 10. Projecte educatiu del centre

8. El projecte educatiu ha d'incloure, entre d'altres, els elements següents:

l) El pla de foment de la lectura.

Decret 40/2025, d'1 d'agost, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de l'educació infantil a les Illes Balears

Article 4. Principis generals.

3. [...] per fer efectiu el principi d'equitat, l'adquisició de les habilitats que fan possible la lectura, l'escriptura i les habilitats matemàtiques bàsiques serà tractada amb caràcter preferent sense deixar de banda els altres aprenentatges bàsics, respectant el ritme de desenvolupament de l'infant.

Article 6. Principis pedagògics i metodològics.

8. En el segon cicle d'educació infantil, s'han de treballar, de manera sistemàtica i estructurada, les diferents habilitats que afavoreixin, entre d'altres, l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura, com també la iniciació primerenca en habilitats logicomatemàtiques i l'expressió artística, visual i musical, sense que aquests aprenentatges siguin exigibles als alumnes per poder superar l'etapa.

9. La iniciació a la lectura i l'escriptura constitueix el fonament essencial per a la consolidació posterior d'aquests aprenentatges. Per aquest motiu, és imprescindible incloure activitats que potenciïn l'atenció, la percepció i la memòria, tant visual com auditiva, com també la consciència auditiva i fonològica.

Article 7. Objectius.

g) Iniciar-se en les habilitats lògiques i matemàtiques, en la lectura i l'escriptura, en el moviment, el gest i el ritme i en una llengua estrangera.

Article 20. Coordinació entre cicles i etapes.

3. [...] En el procés de canvi d'etapa, per garantir la continuïtat educativa dels alumnes, s'ha d'incloure la informació específica sobre el tractament de les llengües, la lectura, l'escriptura i les habilitats logicomatemàtiques.

Decret 41/2025, d'1 d'agost, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de l'educació primària de les Illes Balears

Article 3. Finalitats.

La finalitat de l'educació primària és facilitar als alumnes els aprenentatges de l'expressió i comprensió oral, la lectura, l'escriptura, el càlcul, les habilitats lògiques i matemàtiques, el pensament científic, la salut, l'adquisició de nocions bàsiques de la cultura i l'hàbit de convivència, així com els d'estudi i treball, el sentit artístic, la creativitat i l'afectivitat, i aprendre a valorar l'esforç i a gestionar situacions de frustració amb la finalitat de garantir una formació integral que contribueixi al ple desenvolupament de la seva personalitat i a preparar-los per cursar amb aprofitament l'educació secundària obligatòria. També ha de permetre potenciar les actituds solidàries i no discriminatòries, per assumir els deures i exercir els seus drets com a ciutadans. Així mateix, té com a finalitat ajudar els alumnes a adquirir la consciència de pertànyer a la comunitat de les Illes Balears.

Article 6. Principis pedagògics i educatius.

4. [...] Els centres, en el seu projecte educatiu, han d'especificar el tractament didàctic i metodològic de la lectura, l'escriptura i l'expressió oral, i com aplicar-les en l'aprenentatge i adquisició de coneixements, així com en el desenvolupament de les competències específiques de les diferents àrees o àmbits. Per tal de fomentar l'hàbit i el domini de la lectura, tots els centres educatius han de dedicar un temps diari a la seva pràctica docent en totes les àrees o àmbits en els termes recollits en el seu projecte educatiu.

Article 7 Objectius.

L'educació primària ha de contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats que els permetin:

g. Conèixer i utilitzar de manera adequada la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, i la llengua castellana, tant oralment com per escrit, de manera que puguin ser emprades com a llengües de comunicació i d'aprenentatge, així com desenvolupar hàbits de lectura.

Article 35. Materials didàctics.

4. Abans del 30 de juny de cada any, els centres han de publicar la relació dels llibres de text, de consulta i de lectura per a cada curs escolar.

Decret 42/2025, d'1 d'agost, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears

Article 6. Principis pedagògics i educatius.

3. Els aprenentatges que tenen caràcter instrumental, la lectura, l'escriptura, l'expressió oral i les matemàtiques, formen la base per a l'adquisició de les competències i han de tenir una especial consideració atès que garanteixen l'accés a la resta de coneixements i a una formació de qualitat.

4. S'han de fomentar, potenciar i impulsar la comprensió lectora i l'expressió oral i escrita, ja que són aprenentatges per a l'adquisició de competències clau, i serveixen com a base per al desenvolupament de les habilitats cognitives i socials dels alumnes. Els centres, en el seu projecte educatiu, han d'especificar el tractament didàctic i metodològic de la lectura, l'escriptura i l'expressió oral i escrita, i com aplicar-les en l'aprenentatge i adquisició de coneixements, així com en el desenvolupament de les competències específiques de les diferents matèries o àmbits. Per promoure l'hàbit de la lectura, s'hi ha de dedicar un temps en la pràctica docent de totes les matèries o àmbits.

Article 7. Objectius

j) Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, i en llengua castellana, texts i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.

Article 43. Materials didàctics.

4. Abans del 30 de juny de cada any, els centres han de publicar la relació dels llibres de text, de consulta i de lectura per a cada curs escolar.

GUIÓ PER A L'AVALUACIÓ INICIAL

Abans d'iniciar la redacció del Pla de Foment de la Lectura, és imprescindible dur a terme una anàlisi acurada del context educatiu del centre. Més enllà del format final del document, el que realment aporta valor és el procés de reflexió compartida, la identificació de necessitats i potencialitats, i els acords establerts entre els membres de la comunitat educativa. Aquesta diagnosi ha de considerar diversos aspectes fonamentals, com ara el context sociocultural de l'alumnat, les pràctiques lectores i escriptores habituals, les metodologies emprades en les activitats de lectura i escriptura, el grau de coordinació docent, els resultats obtinguts en les diferents avaluacions, així com els recursos humans i materials disponibles. Igualment, cal valorar el paper que desenvolupa la biblioteca escolar com a motor de dinamització i suport a l'hàbit lector.

1. Resultats de l'alumnat a les àrees/matèries de llengües catalana i castellana

- A. Qualitat dels resultats del centre en les proves d'avaluació de diagnòstic de la competència lingüística.

La principal utilitat de les avaluacions de diagnòstic rau en la reflexió i l'anàlisi que els centres educatius fan dels resultats, amb l'objectiu de millorar el seu funcionament, els processos d'ensenyament i aprenentatge, i el grau d'assoliment de les competències clau previstes en el currículum. Aquesta anàlisi, basada en la comparació amb resultats de referència segons la titularitat del centre, així com amb els resultats obtinguts a nivell insular o autonòmic, hauria de quedar degudament recollida en el corresponent Pla de millora del centre.

- B. Qualitat dels resultats globals de cada grup, curs i etapa: alumnes (ordinaris, repetidors i ANESE) que suspenen 0, 1 o les 2 matèries.

Els resultats s'han de comparar amb les mitjanes del mateix centre (comparació interna, per grups i per matèries) i amb les de les Illes Balears o illa pròpia (comparació externa, global per cursos i per matèries), tant pel que fa als resultats de l'avaluació que s'analitza com als resultats d'avaluacions anteriors del mateix o d'anteriors cursos escolars.

- Els resultats de la primera avaluació en comparació amb els resultats de la primera avaluació dels cursos anteriors i els finals del curs anterior del mateix alumnat (grups). Correlació entre rendiment i repetició de curs.*
- Els resultats de la segona avaluació amb els resultats de la primera avaluació i els de la segona avaluació de cursos anteriors.*
- Els resultats de l'avaluació final, ordinària i extraordinària, amb els resultats de les anteriors avaluacions, i de les de cursos anteriors. Les desviacions superiors a 20 punts en la comparació interna entre grups i matèries, i a 10 punts en els resultats globals de cursos i matèries, obliga a la reflexió i a la recerca d'accions correctores.*

La dispersió entre els resultats interns indica el grau d'exigència i de coherència interna del centre (del conjunt, de cada curs, de cada departament i del professorat, i dels equips docents i grups d'alumnat).

La dispersió respecte a les mitjanes dels centres de les Illes Balears indica el nivell d'exigència i de coherència externa del centre, entre d'altres.

2. Concreció curricular de les àrees/matèries lingüístiques

	Què fem?	Bones pràctiques	Propostes de millora
A. Consens dels criteris d'avaluació i sabers bàsics de les situacions d'aprenentatge, de manera integrada en ambdues llengües.			
B. Adequació de la metodologia en l'ensenyament d'ambdues llengües.			
C. Adequació dels recursos.			
D. Diversitat d'instruments d'avaluació.			
E. Consens en l'ús d'eines per avaluar el grau d'assoliment dels criteris d'avaluació de cada llengua (rúbriques, guies de comprovació, llistes de control...).			
F. Mesures de suport: ordinàries/universals, addicionals/específiques i intenses.			

3. Procés d'ensenyament-aprenentatge de la competència lingüística oral

	Què fem?	Bones pràctiques	Propostes de millora
A. Consens dels procediments i estratègies per treballar la comprensió oral, de manera integrada en ambdues llengües.			

B. Avaluació de la competència lingüística oral (comprensió) en ambdues llengües.			
C. Consens dels procediments i estratègies per treballar l'expressió oral, de manera integrada en ambdues llengües.			
D. Avaluació de la competència lingüística oral (expressió) en ambdues llengües.			
E. Consens de la tipologia textual que es treballa en ambdues llengües: textos que escolta i produeix l'alumnat.			
F. Activitats i tasques de comprensió i expressió oral i interacció integrades en ambdues llengües.			
G. Interacció a l'aula i espais d'aprenentatge de la llengua d'aprenentatge.			

4. Procés d'ensenyament-aprenentatge de la competència lingüística escrita

	Què fem?	Bones pràctiques	Propostes de millora
A. Consens en el procés d'ensenyament i aprenentatge de la lectura i l'escriptura (mètode, recursos, programació, llengua...).			
B. Treball sistemàtic dels procediments i estratègies			

de lectura, en ambdues llengües.			
C. Avaluació de la competència lingüística escrita (comprensió) en ambdues llengües.			
D. Treball sistemàtic dels procediments i estratègies d'escriptura, en ambdues llengües.			
E. Avaluació de la competència lingüística escrita (expressió) en ambdues llengües.			
F. Consens de la tipologia textual que es treballa en ambdues llengües: textos que llegeix i redacta l'alumnat.			
G. Activitats i tasques de comprensió i expressió escrita i interacció integrades en ambdues llengües.			

5. La llengua en les àrees no lingüístiques

	Què fem?	Bones pràctiques	Propostes de millora
A. Aplicació i utilitat del Pla de Foment de la Lectura.			
B. Grau d'assoliment de la competència lingüística de l'alumnat en les diferents àrees o matèries (indicar llengua d'aprenentatge).			
C. Treball sistemàtic dels procediments i estratègies de comprensió i expressió			

oral/ escrita a les àrees no lingüístiques.			
D. Consens en el treball d'estratègies i procediments per al metaaprenentatge a les àrees no lingüístiques: resum, esquema, mapa conceptual, bases d'orientació, treball d'investigació, exposició oral...			
E. Consens en l'avaluació de les competències lingüístiques de l'alumnat a les àrees no lingüístiques.			

6. La biblioteca escolar

	Què fem?	Bones pràctiques	Propostes de millora
A. Fons de la biblioteca escolar: quantitat de llibres, varietat de gèneres i estils.			
B. Horari de la biblioteca escolar: préstec, lectura, sessions...			
C. Espai de la biblioteca: comoditat, àrea de lectura, àrea de préstec, senyalització, mobiliari, llum...			
D. Ús de la biblioteca per part del professorat i l'alumnat.			
E. Biblioteques d'aula: quantitat de llibres, varietat de gèneres i estils.			

F. Les biblioteques digitals.			
-------------------------------	--	--	--

7. **Formació**

- A. Necessitats de formació del professorat per millorar la competència lingüística de l'alumnat en ambdues llengües

SEQÜÈNCIA DELS APRENTATGES

La lectura exerceix un paper fonamental en el procés d'aprenentatge i en el progrés acadèmic, ja que permet l'accés a la cultura i al coneixement, alhora que contribueix al desenvolupament personal, social i intel·lectual. L'ensenyament de la lectura és un procés lent i gradual que estableix les seves bases a l'educació infantil i es desenvolupa al llarg de tota l'educació bàsica, en un continu en què l'alumnat transita de "aprendre a llegir" a "llegir per aprendre".

La iniciació a la lectura i l'escriptura constitueix el fonament essencial per a la posterior consolidació d'aquests aprenentatges. Per aquest motiu, resulta imprescindible programar activitats que potenciïn el vocabulari, l'atenció, la percepció i la memòria, tant visual com auditiva, així com la consciència auditiva i fonològica, amb l'objectiu de garantir una adquisició sòlida i progressiva de la competència lectoescriptora.

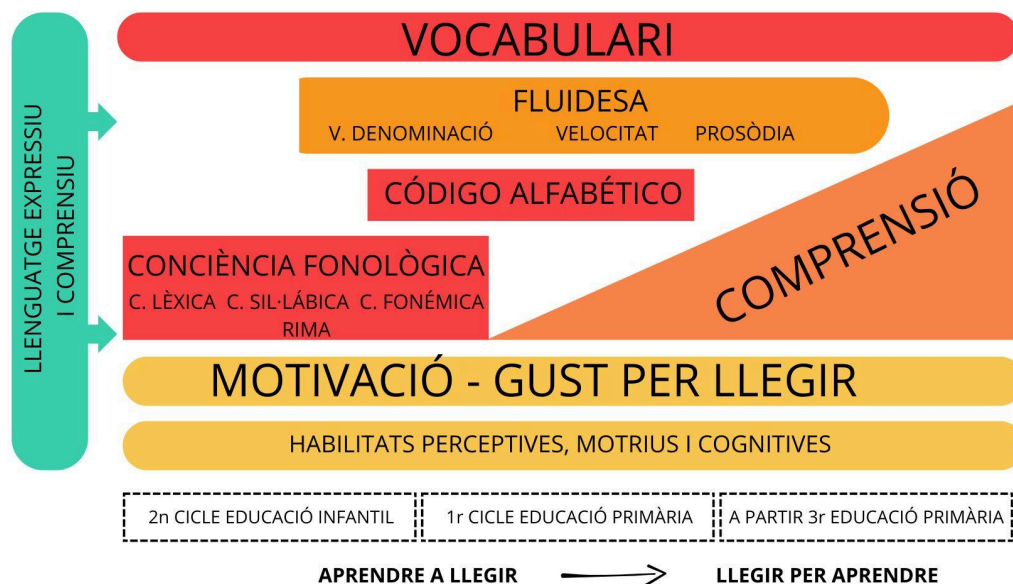

Figura 1: Elements clau en l'aprenentatge de la lectura.

Adaptat de: Tirado Ramos, M. A. (2024). DIME CÓMO LEES Y TE DIRÉ CUÁNTO APRENDES: ¿QUÉ NOS APORTA LA INVESTIGACIÓN A LA ENSEÑANZA DE LA LECTURA?. Supervisión 21, 71(71).

El desenvolupament de la competència lectora s'estructura al voltant de tres grans eixos: aprendre a llegir, llegir per aprendre i llegir per plaer.

El primer eix, **aprendre a llegir**, se centra a proporcionar a l'alumnat les eines necessàries per desenvolupar les habilitats lectores bàsiques, com ara la consciència fonològica, la fluïdesa lectora i la comprensió lectora. Aquest aprenentatge inicial es realitza tant en les primeres etapes educatives com en processos d'incorporació tardana al sistema educatiu i es consolida al llarg de tota l'educació obligatòria.

El segon eix, ***llegir per aprendre***, fa referència a l'ús de la lectura com a instrument d'aprenentatge transversal a totes les àrees, matèries o àmbits curriculars. Això implica l'adquisició d'estratègies i tècniques de comprensió lectora i el desenvolupament de la competència informacional, que permeti a l'alumnat seleccionar, interpretar i utilitzar la informació de manera crítica i eficient.

El tercer eix, ***llegir per plaer***, promou el gust per la lectura i la formació de l'hàbit lector en tots els nivells educatius, fomentant la motivació i l'interès personal per la lectura com a activitat de lleure i enriquiment personal.

Per tal d'articular de manera coherent aquests tres eixos, cada centre educatiu ha de definir unes línies metodològiques generals que incloguin els objectius específics que es proposa assolir en cadascun d'ells, la relació d'activitats i estratègies que es duran a terme per aconseguir-los, així com els criteris d'avaluació corresponents que permetin mesurar el grau d'assoliment de la competència lectora.

1. Orientacions metodològiques per treballar la competència lectora i l'inici a l'escriptura al segon cicle d'educació infantil

En el segon cicle d'educació infantil, el desenvolupament de la competència lectora i els primers passos cap a l'escriptura constitueixen processos fonamentals que han de basar-se en el joc, les experiències significatives i la motivació intrínseca. Segons les aportacions de la neurociència i la neurobiologia, aquesta etapa del desenvolupament humà és clau per afavorir l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura, amb l'objectiu de reduir les desigualtats i prevenir futures dificultats d'aprenentatge.

L'objectiu principal és establir les bases per a un aprenentatge fluït i significatiu de la lectura i l'escriptura, tot fomentant des de ben inici el gust per llegir i per explorar textos diversos. Aquest enfocament integral ha de contribuir a un desenvolupament progressiu i equilibrat de la competència lectora i escriptora, adequat a les necessitats i ritmes individuals dels infants.

Aquest aprenentatge inicial s'ha d'articular al voltant de tres eixos fonamentals:

- **Saber llegir:** es tracta de desenvolupar les habilitats bàsiques de **consciència fonològica**, a través de activitats de discriminació visual, descodificació de paraules, treball de la frase, lectura expressiva (mitjançant la lectura modulada i gesticulada del docent), escolta activa (fomentar la interacció amb els contes), repetició de contes (afavorint la memòria i la comprensió), exploració lliure de llibres en racons de lectura, així com la utilització de rimes i cançons per reforçar la musicalitat del llenguatge.

El treball de la consciència fonològica s'organitza en cinc àrees temàtiques, ordenades de menor a major complexitat:

- **Escolta activa:** entrenar la capacitat d'escoltar els sons, independentment del seu significat, centrant-se en la construcció sonora del llenguatge.
- **Frases i paraules:** comprendre que el llenguatge està format per frases, i aquestes per paraules.

- **Rimes:** desenvolupar la sensibilitat cap a la musicalitat del llenguatge.
- **Consciència sil·làbica:** adquirir la capacitat de percebre, analitzar i manipular les síl·labes de les paraules.
- **Consciència fonèmica:** assolir la capacitat de discriminar i manipular els fonemes que componen les paraules.

La planificació del treball de la consciència fonològica es distribueix per edats de la següent manera:

- **De 3 a 4 anys:** es prioritzen activitats d'escolta activa, treball de frases i paraules, i activitats relacionades amb rimes.
 - **De 4 a 5 anys:** es reforcen principalment les activitats de consciència sil·làbica i s'inicien activitats de consciència fonèmica.
 - **De 5 a 6 anys:** es consoliden les activitats orientades a la consciència fonèmica.
-
- **Gust per llegir:** cal fomentar l'interès per la lectura mitjançant contes, històries i jocs vinculats al llenguatge, incloent el desenvolupament d'estratègies per comprendre i interpretar paraules, frases i textos significatius des dels inicis del procés lector.
 - **Llegir per descobrir:** s'ha de potenciar l'ús de la lectura com a eina per explorar i comprendre el món que envolta els infants. És recomanable incorporar de manera habitual la **lectura diària** de textos breus com contes, notícies, poemes, endevinalles o rodolins, amb la finalitat de fomentar l'hàbit lector i promoure el desenvolupament de les competències comunicatives dels infants.

2. Orientacions metodològiques per treballar la competència lectora i l'inici a l'escriptura a l'educació primària

El desenvolupament de la competència lectora i l'escriptura constitueix un pilar fonamental en l'educació primària. Aquest procés ha d'estructurar-se al voltant de tres eixos principals:

- **Saber llegir:** adquisició de les habilitats tècniques de la lectura.
- **Gust per llegir:** foment de l'interès i del plaer per la lectura, promovent l'hàbit lector, amb activitats que impliquin a les famílies (maletes lectores, préstec de llibres des de la biblioteca escolar, etc).
- **Llegir per aprendre:** utilització de la lectura com a mitjà per adquirir nous coneixements.

És essencial promoure la comprensió i la interpretació de textos de diversa tipologia, identificant-ne les característiques formals, lingüístiques i semàntiques, i relacionant-los amb el seu context. Seguint les aportacions de **Juan Cruz Ripoll** (2020), la comprensió lectora s'ha d'entendre com un procés estratègic que requereix ensenyar de manera explícita habilitats com inferir, resumir i establir connexions entre idees, amb activitats planificades abans, durant i després de la lectura.

La programació de les activitats de lectura ha de considerar:

- La diversitat textual: textos pràctics, literaris i acadèmics.
- Els diversos àmbits i usos de la lectura.
- Els diferents tipus de lectura i la seva funció en l'aprenentatge.

Així mateix, és imprescindible vincular la lectura a totes les àrees del currículum, com a competència transversal per al desenvolupament acadèmic i social.

L'ensenyament inicial de la lectura (1r cicle)

Durant el primer cicle d'educació primària, cal establir les bases per a un aprenentatge lector sòlid, afavorint la comprensió, la creativitat i l'expressió escrita de manera significativa.

La neurociència, a partir de la descoberta de la **plasticitat neuronal**, ha evidenciat que el cervell humà no està programat genèticament per llegir. Segons **David Bueno** (2020), l'aprenentatge de la lectura requereix aprofitar aquesta plasticitat durant la infància mitjançant programes ben estructurats. Així mateix, **Stanislas Dehaene** (2013) descriu la lectura com un procés de **reciclatge neuronal**, on circuits destinats a altres funcions s'adapten a la decodificació del llenguatge escrit. Per tant, cal planificar l'aprenentatge lector de manera sistemàtica, amb atenció, repetició, motivació i estímul adequat.

Els components essencials de l'ensenyament inicial són:

- **Decodificació:**
 - o Ensenyament sistemàtic de la consciència fonològica.
 - o Aprenentatge del codi escrit i de les regles de conversió grafema-fonema.
 - o Discriminació visual i auditiva de sons i lletres.
 - o Segmentació i síntesi fonològica. Pràctica de la lectura expressiva per part del docent.
- **Comprensió lectora:**
 - o Ensenyament explícit de vocabulari bàsic i sintaxi elemental.
 - o Activació de coneixements previs.
 - o Formulació i comprovació d'hipòtesis.
 - o Inferència de significats i visualització de continguts.
 - o Introducció a l'estructura bàsica dels textos narratius i informatius.
- **Esriptura emergent:**
 - o Foment del traç i reconeixement de lletres.
 - o Creació espontània i significativa de paraules i frases simples.
- **Motivació lectora:**
 - o Creació de racons de lectura.
 - o Lectura de contes, rimes i cançons.
 - o Exploració lliure de llibres adequats a l'edat.
 - o Préstec de llibres des de la biblioteca escolar i d'aula.

La lectura al segon i tercer cicle d'educació primària

Durant els cicles mitjà i superior, cal consolidar i aprofundir en les competències lectores, tot integrant nous desafiaments de fluïdesa, comprensió i pensament crític.

- **Fluïdesa lectora:** un cop assolida l'automatització de la decodificació, serà necessari incidir específicament en la millora de la fluïdesa lectora, per afavorir una lectura àgil, expressiva i comprensiva. L'automatització allibera recursos per facilitar la comprensió, permet que el lector es pugui centrar en el contingut i gaudir-ne i contribueix al fet que se senti competent pel que fa a la lectura.
 - o Pràctiques d'agilitat i atenció visuals.
 - o Percepció global de paraules i ampliació del camp visual.

- Lectura en veu alta modelada pel docent i lectura en parelles.
- Lectura coral i lectura expressiva per part de l'alumnat.
- **Comprensió lectora:**
 - Ensenyament de vocabulari avançat i estructures sintàctiques complexes.
 - Construcció d'inferències més elaborades.
 - Coneixement i ús de diferents estructures textuais (narratives, expositives, argumentatives).
 - Lectura guiada, compartida, autònoma i escolta estructurada.
 - Relectura i anàlisi crítica de textos.
 - Modelatge explícit d'estratègies de comprensió: visualitzar, connectar amb coneixements previs, resumir, fer prediccions, fer preguntes, rellegir, establir connexions.
 - Metacognició.
- **Lectura per aprendre:**
 - Exploració de diversos gèners discursius.
 - Detecció i anàlisi de diverses estructures textuais.
 - Elaboració de projectes interdisciplinaris.
 - Preparació de temes per a exposicions orals.
 - Resolució de problemes matemàtics i qüestionaris de medi natural i social.
 - Ús de textos d'estudis: esquemes, resums, infografies, mapes conceptuals, bases d'orientació, etc.
 - Realització de proves i activitats d'avaluació competencial.

Dos grans reptes que es plantegen en els darrers nivells de l'educació primària són, d'una banda, mantenir la motivació i el gust per la lectura al llarg de tota l'etapa educativa i, de l'altra, ensenyar a llegir en entorns digitals, desenvolupant la comprensió de les seves característiques específiques i fomentant el pensament crític.

Per tal de consolidar **la motivació i l'animació lectora**, es proposa dedicar trenta minuts diaris a la lectura individual i compartida, així com organitzar clubs de lectura i tertúlies dialògiques que promoguin la reflexió i la interacció a partir de textos literaris. Igualment, és recomanable reservar temps específic per a la recomanació de llibres i la presentació d'experiències lectores entre iguals, afavorint així la creació d'una comunitat lectora activa. La lectura de fragments literaris d'interès i la promoció de debats entorn d'aquests textos contribueixen a fomentar l'esperit crític i la capacitat d'argumentació. Per afavorir l'educació literària, es recomana establir un itinerari lector estructurat, que contempli una seqüència progressiva de lectures i experiències, amb l'objectiu de preparar l'alumnat per a una lectura crítica i autònoma de varietat de gèneres, temes i formats.

Pel que fa a la **lectura digital**, esdevé essencial formar els alumnes en la recerca d'informació a fonts digitals, ensenyant-los a navegar de manera responsable i segura. A més, cal treballar la valoració crítica de la fiabilitat de les fonts i la capacitat per integrar informació procedent de diferents suports, inclosos els formats multimodals, desenvolupant així una competència lectora adaptada als nous entorns digitals i informatius.

3. Orientacions per al treball de la lectura a l'educació secundària obligatòria

La lectura continua essent una eina fonamental per a l'aprenentatge i el desenvolupament personal durant l'etapa de l'educació secundària obligatòria. En aquest període, els objectius principals són consolidar la competència lectora, fomentar la lectura crítica i autònoma i promoure l'hàbit lector en contextos acadèmics, socials i personals.

La lectura ha de ser concebuda com una **competència transversal** a totes les àrees del currículum, i no exclusivament com a part del treball a la matèria de Llengua i Literatura. Cada disciplina ha d'incorporar la lectura com a instrument de construcció de coneixement, reflexió i pensament crític.

La **comprensió lectora** ha de ser objecte d'atenció sistemàtica a totes les matèries. És fonamental:

- Treballar estratègies abans, durant i després de la lectura, com la formulació d'hipòtesis, la inferència de significats, la connexió d'idees, la síntesi i la comprovació de la comprensió.
- Fomentar la lectura activa i crítica, plantejant preguntes que afavoreixin la reflexió sobre el contingut, la intencionalitat de l'autor i la relació amb el context.
- Diversificar els tipus de textos a treballar (literaris, científics, periodístics, multimodals) i adaptar-los als objectius d'aprenentatge de cada àrea.

L'educació literària ha de contemplar un **itinerari lector progressiu**, que combini lectures de qualitat de diferents gèneres, temes, formats i complexitats, tot preparant l'alumnat per a una lectura crítica, autònoma i reflexiva.

En l'educació secundària, dos grans reptes esdevenen prioritaris: per una part, mantenir i reforçar la motivació i el gust per la lectura en un context d'augment de les exigències acadèmiques i dels estímuls externs. Per mantenir **la motivació i consolidar el gust per la lectura**, és recomanable:

- Dedicació de temps específic a la lectura individual i compartida, incorporant 30 minuts de lectura diària dins l'horari lectiu.
- Organització de clubs de lectura i tertúlies dialògiques que promoguin la conversa literària i l'intercanvi d'idees, amb textos de diferents gèneres, temes i formats.
- Elaboració de comentaris i anàlisi de textos científics, periodístics i multimodals.
- Creació d'espais per a la recomanació de llibres entre iguals i per a la presentació d'experiències lectores.
- Lectura de fragments literaris d'interès que connectin amb els centres d'interès de l'adolescència, fomentant el debat i l'esperit crític.

D'altra banda, caldrà acompanyar l'alumnat per desenvolupar la **competència lectora en entorns digitals**, afavorint la comprensió de les seves característiques específiques i el desenvolupament del pensament crític davant la informació. Per això, cal:

- Desenvolupar habilitats per a la recerca d'informació en fonts digitals de manera eficient i crítica.
- Promoure la navegació segura i la valoració de la fiabilitat de les fonts d'informació.
- Ensenyar a integrar informació procedent de diferents suports i formats multimodals (textos, imatges, vídeos, infografies).
- Fomentar la reflexió sobre els usos i impactes de la lectura digital en la societat actual.

BIBLIOGRAFIA:

Bueno i Torrens, David (2020): *El cerebro lector: Cómo aprende el cerebro a leer y cómo podemos estimularlo*. Editorial Grijalbo.

Dehaene, Stanislas (2013): *El cerebro lector: Cómo aprende el cerebro a leer*. Ediciones Siglo XXI.

Ripoll, Juan Cruz (2022): *¿Cómo mejorar la comprensión lectora? Qué hacer en el aula y cómo intervenir ante las dificultades*. Editorial Narcea.

RECURSOS

Dehaene, Stanislas (2022): ***El cerebro lector. Últimas noticias de las neurociencias sobre la lectura, la enseñanza, el aprendizaje y la dislexia.*** Siglo XXI

Garcia Ortiz, Montserrat (2023): ***Neurociencia de la lectura.*** Horsori Editorial, Sl.

Ripoll, Juan Cruz (2019): ***Manual práctico para el desarrollo de la comprensión lectora. Una propuesta para la educación secundaria a partir del Marco PISA.*** Giunti Psychometrics SLU

Ripoll, Juan C.; Ávila Clemente, V.; Gómez Merino, N. (2024): ***Aprender a enseñar a leer y a escribir. Cómo aplicar evidencias científicas sobre el aprendizaje de la lectura y la escritura.*** Ediciones SM España

Ruiz Martín, H. (2025): ***Com aprenem a llegir? I com ensenyar a llegir segons la ciència.*** International Science Teaching Foundation

Silva, Carmen (2022): ***Método Diverlexia: Intervención psicopedagógica de la dislexia.*** Bubok Publishing

Editorial: Ministerio de Educación, Formación Profesional y Deportes.

Manuales de descàrrega gratuïta:

[Guía para la elaboración de un plan de fomento de la lectura en un centro de educación Primaria.](#) Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Raquel López Royo.

[Guía para la elaboración de un Plan de fomento de la lectura en un centro de Educación Secundaria.](#) Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Raquel López Royo , Miriam Fernández Díaz.

[Un marco para el desarrollo de la competencia lectora.](#) Juan Cruz Ripoll Salceda.